

MAKATHON CIRCULAIR MAKEN VOOR ERFGOED FORT BIJ AALSMEER

INITIATIEF

PARTNERS

MET DANK AAN

stimulerings
fonds
creatieve
industrie

VOORWOORD

Een Makathon functioneert als versneld leerproces van denken, ontwerpen, maken. Jongeren werken in een kleine groep, via Design Thinking aan een concrete casus van een opdrachtgever of casushouder. Deze werkwijze vormt een ervaring in hun studiekeuze en beroepsoriëntatie en kan een diepgaande invloed bewerkstelligen op hun toekomstperspectieven. In deze publicatie ontvouwen we het verhaal van de Makathon Circulair Maken voor Erfgoed op Fort bij Aalsmeer.

De Makathon op het historische Fort bij Aalsmeer heeft geleid tot een heroverweging van hoe wij, als gemeenschap, onze natuurlijke en gebouwde omgevingen waarderen en benutten. De vraagstelling was cruciaal: Wat wil het landschap? Wat wil het Fort? Wat wil het materiaal? Wat wil de samenleving? Wat wil de toekomst?

Deze vragen geven vrijheid in denken en blijven weg bij persoonlijke motieven, ze liggen buiten de persoon. Dit was van invloed op het proces en de uitkomsten. Denken buiten jezelf geeft jongeren en betrokkenen een ander toekomstperspectief: Toekomst denken op een erfgoedlocatie.

Door middel van intensieve samenwerking en Design Thinking hebben deelnemers, variërend van studenten tot professionals, de kans gekregen om hun perspectieven, kennis en ontwerpkracht te vermengen, gericht op duurzame oplossingen en circulair denken. Waardevol en kwetsbaar erfgoed transformeerde tot een dynamische ontmoetingsplek voor kennisuitwisseling en innovatie. De inhoud van deze publicatie is

opgezet als een 'blokkendoos', die lezers toestaat om naar eigen inzicht door de diverse thema's en resultaten te navigeren. Elke sectie biedt diepgaande inzichten en is onderling verbonden om de materie verder te verkennen.

Bovenal stelt deze publicatie ons de cruciale vraag: Hoe betrekken we effectief meer jongeren bij de urgente vraagstukken van deze tijd? Het antwoord op deze vraag is een voortdurend proces van herijken van onze inspanningen ten behoeve van een betere leefomgeving.

Deze publicatie nodigt uit om de Makathon als werkwijze te verkennen en geïnspireerd te raken om zelf deel te nemen aan de voortdurende dialoog over erfgoed, innovatie en de toekomst.

Namens alle partners
Team Podium voor Architectuur

INHOUDSOPGAVE

	VOORWOORD	05
	WAAROM EEN MAKATHON? WAT IS EEN MAKATHON? DE MAKATHON IN DE PRAKTIJK	09
	EMPATHIECANVAS	18
	CHECKLIST VOOR EEN SUCCESVOLLE MAKATHON CHECKLIST VOOR EEN BUDGETVRIENDELIJKE MAKATHON	25
	DESIGN THINKING DESIGN THINKING MAKATHON FORT BIJ AALSMEER	28
	DAG 1 DAG 2 DAG 3	30
	DE ROL EN IMPACT VAN PARTNERS	58
	PODCASTS: ECHO'S VAN FORT BIJ AALSMEER	60
	MINI-CONFERENTIE: 'ACCESSEN TOT ERFGOED'	62
	'WAT WIL HET FORT?' - IMPRESSIES VAN PIETER HOEXEM	70

WAAROM EEN MAKATHON?

De motivatie voor een Makathon is divers en eigenlijk altijd meervoudig. De basis is dat je de wens hebt om een verandering teweeg te brengen. Dit is wat jou drijft en wat jou in beweging brengt. Die verandering betreft dan niet een ander kleurtje op de muur in jouw huiskamer. Het gaat om een verandering met een maatschappelijke impact. Die impact kan groot zijn en veel mensen raken. Maar die impact kan ook klein zijn en voor jou en jouw omgeving heel belangrijk zijn.

Kenmerkend is ook dat je de verandering die je wenst niet alleen teweeg kan brengen. Je hebt andere mensen nodig. Sterker nog, veelal heb je een (grote) diversiteit aan mensen nodig. Mensen met verschillende kennis, vaardigheden en ervaringen. Alleen in samenwerking met anderen kan de gewenste verandering teweeggebracht worden. Elke deelnemer in de samenwerking heeft zijn of haar eigen belang om mee te doen om de verandering te realiseren. Samenwerken is mede een kunst van

het bij elkaar brengen van belangen. De veranderingen van vandaag vinden plaats in een omgeving, een context, die zich typeert als een complex dynamisch systeem. Complex wil niet zozeer zeggen dat het lastig of moeilijk is. Een complex systeem is complex, omdat de vele elementen in het systeem elkaar nodig hebben en voortdurend invloed op elkaar uitoefenen (dynamiek). Complexe dynamische systemen kunnen veerkrachtig zijn, maar kunnen ook rigide en snel breekbaar zijn. Een verandering op de ene plek heeft effect op een andere plek in het systeem. En die effecten kunnen zich als een sneeuwbal door het systeem voortplanten. Het vergt dat je niet alleen oog hebt voor de beoogde verandering zelf, maar ook voor de effecten van de verandering elders in het systeem.

**“DE JONGEREN GEVEN
WEER EEN NIEUWE
BLIK VOOR HOE JE MET
ERFGOED LOCATIES OM
KUNT GAAN”**

In het ontwerp van een Makathon krijgen al deze belangen een plek. Zo zijn teams bezig met het verkennen van het probleem en het bedenken van oplossingen. Coaches begeleiden de teams. Experts voorzien de teams van kennis en tips. Bestuurders zijn aanwezig, zien de teams aan het werk en volgen een eigen programma en bespreken de betekenis van de verandering en hoe zij de verandering het beste kunnen faciliteren. Een videograaf legt de hele Makathon vast voor onder andere marketingdoeleinden. Een jury loopt langs de teams, luistert naar de presentaties en spreekt hun mening uit.

De gewenste verandering is tijdens de Makathon natuurlijk nog niet gerealiseerd. Maar er zijn ideeën en er zijn prototypes van oplossingen gemaakt. Het begin van de verandering is ingezet. De diversiteit van deelnemers is gemotiveerd geraakt. Het is zaak om na de Makathon de energie vast te houden en door te pakken met een doorlopend samenwerkingsprogramma van ontdekken, maken, leren, verbeteren, realiseren en implementeren.

**“DE GENERATIE
DIE NU OPGROEIT
VOELT ZICH HEEL
VERANTWOORDELIJK
VOOR ALLERLEI
WERELDPROBLEMATIEK”**

WAT IS EEN MAKATHON?

Een programma met impact. Een Makathon is een leer- en ontwikkelomgeving waar je jezelf uit balans brengt om iets nieuws te leren en iets nieuws te maken. Er wordt een context gecreëerd waarin alle deelnemers zich veilig voelen om dingen te doen die zij nog niet gewend zijn om te doen. Zo wordt nieuwsgierigheid aangewakkerd. Met als resultaat dat er intrinsieke motivatie en gedrevenheid bij de deelnemers ontstaat om te leren, te proberen en te creëren.

“DENKEN DOE JE MET JE HOOFD EN MAKEN DOE JE MET JE HANDEN? ZODRA JE DIE SCHEIDING MAAKT, CREËER JE AUTOMATISCH EEN HIËRARCHIE”

Leren kent vele ontwikkelingsaspecten. Leren is niet alleen kennis ontwikkelen, maar leren is ook het oefenen en uitvoeren van handelingen en het leren gebruiken en inzetten van tools en technieken. Dit geldt voor zowel de loodgieter als ook de hartchirurg. In een Makathon is er ruimte voor al deze ontwikkelingsaspecten.

De Makathon wordt georganiseerd vanuit een set van werkende principes. Principes die zich in de dagelijkse praktijk van organisaties bewezen hebben. Deze principes herken je in tools en technieken als Design Thinking, Lean Startup productontwikkeling, Agile Manifesto, Google Re:Work, Sociocratie, BOSSAnova en Biomimicry. Een voorbeeld van een werkend principe is

psychologische veiligheid. Succesvolle teams zijn teams waarin de deelnemers psychologische veiligheid ervaren. In dergelijke teams durft iedereen te zeggen wat hij/zij wilt zeggen. In dergelijke teams krijgen gekke ideeën een kans en worden problemen, van welke aard dan ook, benoemd en besproken.

In de kern volgt een Makathon het Design Thinking proces waarbij er extra nadruk ligt op het maakproces. Dit proces levert altijd iets op. Deelnemers hebben nagedacht over iets waar ze nog niet eerder over nagedacht hebben. Deelnemers hebben iets gemaakt en/of hebben materialen en/of technieken gebruikt die ze nog niet eerder hebben gebruikt. Deelnemers hebben samengewerkt met mensen, bedrijven of organisaties waar ze in hun dagelijks leven niet of nauwelijks mee samenwerken. Engelstaligen zeggen: Trust the process. Anders gezegd: richt je niet op de uitkomst, maar richt je op het (volgen van het) proces. Hierdoor komt ook de focus te liggen op continue stapsgewijze verbetering. In lijn met een growth mindset.

“MIJ VALT OP DAT VOORAL IN HET BEGIN DE JONGEREN NOG BEST TERUGGETROKKEN EN VERLEGEN ZIJN EN DAT NAARMATE DE DAGEN VORDEREN HET BETER GAAT EN STEEDS LEUKER WORDT, DE OMGANG MET ELKAAR OOK”

DE MAKATHON IN DE PRAKTIJK

Vorbereiding en organisatie van een Makathon

Ook voor een Makathon geldt: een goede voorbereiding is het halve werk. De voorbereiding begint met twee zaken:

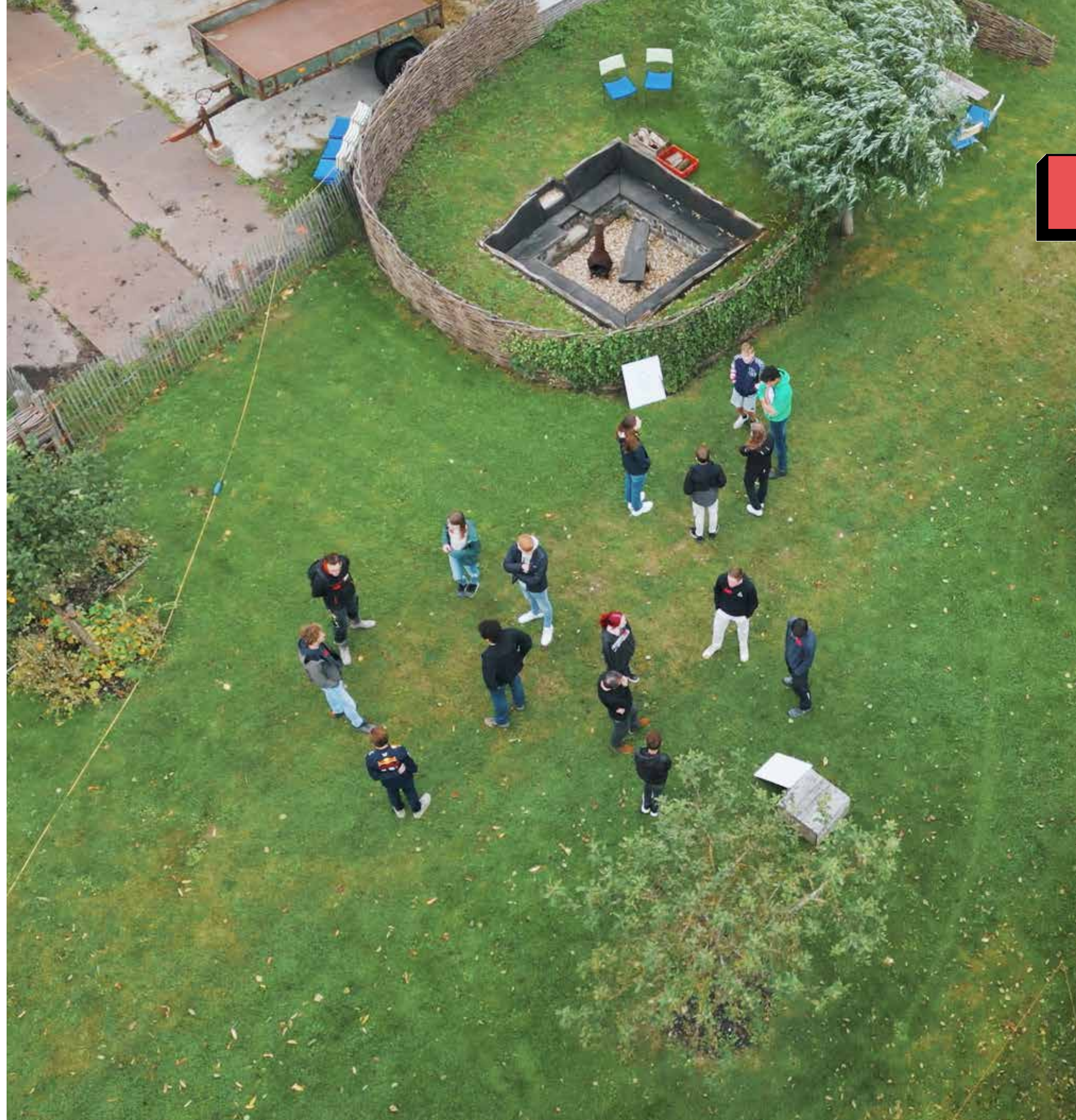
- **het programmamteam**
- **het thema waaruit de casussen voor de teams en het verdere ontwerp van de Makathon volgt**

Het programmamteam is georganiseerd volgens de werkende principes zoals agile samenwerken (flexibel) en sociocratie (gelijkwaardig). Het team is divers samengesteld waarbij de belangrijkste stakeholders in de Makathon deelnemen in het programmamteam. De verantwoordelijkheid voor het eindresultaat, een geweldige Makathon, rust op de schouders van alle leden van het programmamteam. Iedere deelnemer in het team neemt vanuit zijn of haar ervaring, kennis en kunde, taken op zich. Een van de teamleden is facilitator en organiseert en begeleidt bijeenkomsten.

In het programmamteam voor de Makathon Circulair Maken voor Cultureel Erfgoed waren Podium voor Architectuur vertegenwoordigd, docenten van deelnemende scholen (o.a. Kaj Munk College, Nova College, Bouwacademie), Boer Bos vanuit het cultureel erfgoed Fort bij Aalsmeer, Cpunt afdeling educatie en innovatie-experts vanuit Coöperatie DOON en Katapult voor de technische organisatie.

Het thema en de casuïstiek onderstrepen het doel van de Makathon. Het doel was om studenten, burgers, ontwerpers en onderzoekers bij elkaar te brengen om te ontdekken wat de betekenis van erfgoed voor de leef- woon- en werkomgeving kan zijn. Niet vanuit het perspectief van de mens maar vanuit de vraagstelling: wat wil het landschap? Die ontdekkingstocht werd heel concreet doordat de teams de opdracht kregen om een aantal installaties of objecten ontwerpen, die het Fort bij Aalsmeer op verschillende manieren en op verschillende plekken kan accentueren en zo in waarde kan versterken. Vanuit het principe van circulariteit diende de installatie of het object gemaakt te worden van sloopmateriaal of materiaal dat uit de omgeving van het erfgoed komt. Daarbij diende de installatie of het object zo geconstrueerd te worden dat deze makkelijk weer te verwijderen was zonder blijvende schade achter te laten aan het erfgoed.

**“DE VERWONDERING
ZIT HEM ERIN DAT
JE DENKT DAT JE EEN
BEPAALED RICHTING
OP BEWEEGT, MAAR HET
NOG NIET HELEMAAL
ZEKER WEET EN DAT
JE HET OOK NIET
HELEMAAL ZEKER GAAT
WETEN”**

Organisatie Makathon

Het thema en de casuïstiek zijn bepalend voor de invulling en de vormgeving van de Makathon. Het thema bepaalt wie de deelnemers zijn. In dit geval leerlingen van middelbare scholen en studenten van relevante mbo-opleidingen, zoals studenten bouwkunde. Maar, het thema en de casuïstiek bepalen ook de locatie en de informatie en de inspiratie die tijdens de Makathon wordt aangeboden aan de deelnemers.

Casushouders bieden informatie aan de deelnemers over het probleem, de uitdaging en informatie over wie het probleem ervaart. De casushouder kan eventueel ook aangeven naar welke oplossingen al gekeken is en waarom die oplossingen niet of onvoldoende werken. Wel drukken wij de deelnemers altijd op het hart dat de casushouder mogelijk in zijn of haar eigen bubbel zit. Met andere woorden: we dagen de deelnemers uit om op zoek te gaan naar creatieve en innovatieve oplossingen die de casushouder verrassen. De casushouder is (mede) een referentiepunt voor de realiseerbaarheid en zinvolheid van de oplossing die de teams bedenken.

Inspiratie wordt geboden door de Makathon te organiseren op een relevante, inspirerende en prikkelende locatie. Bij voorkeur maakt de locatie het gemakkelijk voor de deelnemers om het probleem en de uitdaging te zien, te voelen en te ervaren. Vanuit die ervaring kunnen de deelnemers mooie, creatieve oplossingen bedenken. En de oplossing bouwen en hopelijk ook testen in die omgeving.

In dit geval vond de Makathon plaats op de locatie van het cultureel erfgoed, Fort bij Aalsmeer. Hierdoor werd voldaan aan het leidende principe dat de leercontext zo

echt mogelijk dient te zijn. Inleven, proeven, voelen, ruiken en horen wat het erfgoed of haar bezoekers nodig hebben was voor de teams hierdoor heel goed mogelijk. Doordat de noden en behoeften van de persona, het cultureel erfgoed, heel goed doorleefd en begrepen kunnen worden, worden de oplossingen die het team bedenkt ook heel erg passend. Anders gezegd: de kwaliteit van de oplossing gaat omhoog.

Nog meer inspiratie wordt geboden door workshops die de deelnemers kunnen volgen. Workshops die het probleem of de uitdaging nog verder duiden. Of workshops die inspiratie bieden voor mogelijke oplossingen. Zo was er tijdens de Makathon onder andere een workshop over circulair bouwen.

“WE ZITTEN NU ECHT IN DE BOUWFASE, WE ZIJN MET HET MATERIAAL AAN DE SLAG. JE MERKT DAT DE IDEEËN TALRIJK ZIJN, DE WAARDE ZIT HEM IN ER IETS MEE GAAN DOEN”

Het maken, bouwen, visualiseren en testen van de oplossing is een belangrijk onderdeel van de Makathon en is een eerste stap op weg naar de implementatie van de oplossing in de praktijk. Tijdens de Makathon zijn er materialen beschikbaar zodat de teams kunnen maken, bouwen en visualiseren. Tijdens de Makathon zijn vooral veel circulaire materialen uit de omgeving van het Fort bij Aalsmeer verzameld waarmee de teams prototypes konden bouwen van hun oplossingen. Zo heeft een leverancier in de omgeving van het Fort wilgentakken geleverd door de

teams als bouw materiaal is gebruikt. De jury wordt is deskundig op de casuïstiek. Tegelijkertijd kijkt de jury goed naar mogelijkheden tot implementatie en realiseerbaarheid van de ideeën.

In deze Makathon is extra aandacht besteed aan de impact die nadenken over de functie van cultureel erfgoed en het daadwerkelijk realiseren van oplossingen, in dit geval objecten en/of installaties, kan hebben. Doel was om ook stakeholders in de regio Haarlemmermeer, zoals de gemeente, provincie en beleidsmakers en ontwerpers, te laten proeven en ervaren welk effect het betrekken van jongeren middels een Makathon kan hebben. Daarvoor is op dag 3 van de Makathon een mini-conferentie georganiseerd. Een groep van 30 genodigden heeft, op de locatie van de Makathon, in een apart programma gesproken over de rol van cultureel erfgoed in de leef-, woon- en werkomgeving van, in dit geval, de gemeente Haarlemmermeer, maar ook over de verantwoordelijkheid die wij als maatschappij hebben ten aanzien van het bewaren van cultureel erfgoed. Drie architecten deelden hun kennis over circulair maken en de definitie van erfgoed. Vanuit die kennis hebben de deelnemers in de mini-conferentie gewerkt aan een ontwerp voor het fort. De werkvorm die gebruikt is, was een mini-vorm van het Design Thinking proces waarin de studenten in de Makathon ook doorheen liepen.

“DE MOTIVATIE OM JE ERGENS IN TE STORTEN MET ZO’N GROEP IS HEEL INSPIREREND, WE HEBBEN NU DE JUISTE INGREDIËNTEN OM DAT OOK ECHT TE DOEN”

Coaching en de begeleiding van de teams

De teams van deelnemers, in dit geval teams van leerlingen en studenten, worden begeleid door coaches. De coaches worden in de regel geworven uit het netwerk van de deelnemende partijen. Tijdens deze Makathon waren docenten van deelnemende scholen en medewerkers van Podium voor Architectuur en Cpunt de coaches.

Het trainen van coaches speelt een cruciale rol in het succes van een Makathon, aangezien zij directe invloed hebben op de ervaring en het leerproces van de deelnemers. Een effectief getrainde coach kan deelnemers niet alleen inspireren en motiveren, maar hen ook helpen om hun ideeën te ontwikkelen en uitdagingen te overwinnen.

De training is praktisch van opzet en gebaseerd op het principe learning-by-doing. In de training komen de volgende aspecten aan bod:

- **Doelstellingen van de Makathon:**
Coaches dienen een grondig begrip te hebben van de doelstellingen van de Makathon, inclusief het thema, de verwachte leeruitkomsten, en de specifieke vaardigheden of kennis die deelnemers moeten opdoen. Dit stelt de coaches in staat om de activiteiten en discussies tijdens de makathon doelgericht te begeleiden.
- **Deskundigheid in Design Thinking:**
Design Thinking speelt een centrale rol in de Makathon en het is belangrijk dat coaches goed getraind zijn in deze denk-, werk- en handelwijze. Niet alleen de theorie komt aan bod, maar de coaches gaan vooral ook zelf aan de slag met de tools en technieken die in het Design Thinking proces

gebruikt (kunnen) worden. Coaches moeten in staat zijn om teams door de verschillende fasen van het Design Thinking proces te leiden en hen te helpen om creatieve en innovatieve oplossingen te bedenken. Een coach moet in staat zijn om Design Thinking aan de jongeren zo over te dragen dat de jongeren er zelf mee aan de slag kunnen.

- **Ontwikkeling van Soft Skills:**
Tijdens de training is veel aandacht voor het aanspreken van soft skills bij de deelnemers. Denk aan skills als samenwerking, communicatie, en kritisch denken. De coaches creëren samen met de deelnemers een veilige en ondersteunende omgeving waarin de deelnemers zich comfortabel voelen om risico's te nemen en te experimenteren.

“MISLUKKEN IS ONDERDEEL VAN HET ONTWERPPROCES”

- **Feedback en beoordeling:**
Het vermogen om constructieve feedback te geven is essentieel voor coaches. Een coach dient positieve en verbeteringsgerichte feedback te geven die deelnemers helpt om een mooie oplossing neer te zetten. Waarbij de coach niet te veel moet sturen en ervoor moet waken niet zelf eigenaar te worden van het proces en de uitkomst. Dit is voor coaches vaak een spannende balanceeract.
- **Crisismanagement en probleemoplossing:**
Coaches moeten voorbereid zijn op het omgaan met onverwachte uitdagingen en conflicten binnen teams. Training in crisismanagement en probleemoplossende technieken stelt hen in staat

om snel en effectief te handelen wanneer issues zich voordoen, zodat het leerproces niet wordt onderbroken. Of juist van de 'crisis' een waardevol leermoment te maken.

- **Diversiteit en inclusie:**
Een inclusieve benadering is cruciaal in moderne educatieve settings. Coaches moeten getraind zijn om diversiteit binnen teams te herkennen en

te waarderen, en moeten weten hoe ze een inclusieve omgeving kunnen creëren waarin iedereen zich gehoord en gerespecteerd voelt.

Tijdens een tweedaagse training komen alle bovenstaande aspecten aan bod. Oefenen tijdens een training is goed, maar in de praktijk leer je pas echt. Tijdens de Makathon zelf worden de coaches dan ook ondersteund door een of twee ervaren DOON-coaches. Zij staan tijdens de Makathon de coaches bij om vragen te beantwoorden of om moeilijke momenten en situaties te bespreken en aan te pakken.

De Design Thinking tools zijn speciaal voor deze Makathon aangepast. Een veel gebruikte tool is bijvoorbeeld de empathie canvas (empathy map). Op dit canvas staat de mens, de persoon die het probleem ervaart, centraal. Maar, in deze Makathon staat naast de mens, vooral ook het landschap in en rondom het cultureel erfgoed centraal. We hebben dit canvas dan ook aangepast en het landschap centraal gezet.

EMPATHIECANVAS

WAT ZOU HET LANDSCHAP ZEGGEN?

Bedenk wat het landschap zou zeggen als het kon praten.

HOE ZIET HET ERUIT?

Welke bouwwerken zie je?

Welke dieren en planten leven er?

Welker spullen zijn er om mee te bouwen?

UITDAGINGEN

Is er schade aan natuur of bebouwing?

Wat verandert er door het klimaat?

Doen mensen dingen die deze plek doet veranderen
of die zelfs niet goed zijn voor deze plek?

SAMEN MET ANDEREN

Hoe gebruiken mensen deze plek?

Hoe leven dieren en planten hier samen?

WIE VINDEN DIT BELANGRIJK?

Wie komen hier vaak?

Wat willen deze mensen?

WAT WIL HET LANDSCHAP?

Hoe zorgen we goed voor deze plek?

Wat is goed voor de natuur?

DROMEN VOOR DE TOEKOMST

Hoe willen we dat deze plek er later uitziet?

Wat kunnen mensen en dieren hier doen?

MAKATHON!
CIRCULAIR MAKEN VOOR
CULTUREEL ERFGOED

GRAS

lees in het water om het
minder saai te maken
- wat
- water

Hoe ziet het eruit?

Welke bouwwerken zie je?
Welke dieren en planten?
Welke spullen zijn er over?

Verhalen van vroeger

Wat is hier vroeger gebeurd?
Wat is deze plek bijzonder?
Wat deden mensen hier vroeger?

Wiskunde?

Meer Dieren
- honden
- katten

Hel landschap
Meer verzorgen/
beter uit laten zien

Wat is het landschap?

Hoe zorgen we goed voor deze plek?
Wat is goed voor de natuur?

Mitsien bewoning

Dorp
bouwen

Dromen voor de toekomst

Hoe willen we dat deze plek eruit ziet?
Wat kunnen mensen en dieren?

Waterpad
om in te lopen
naar de dorp

Wat zou het landschap eruit zien?

Bedenk wat je zou zeggen

VERZORG ME

MAAK ME MINDER SAAI!

Empathie Canvas voor het Landschap

Stel je voor hoe het landschap eruit zou zien als je erin

Sar

Hoe gebruik je het?

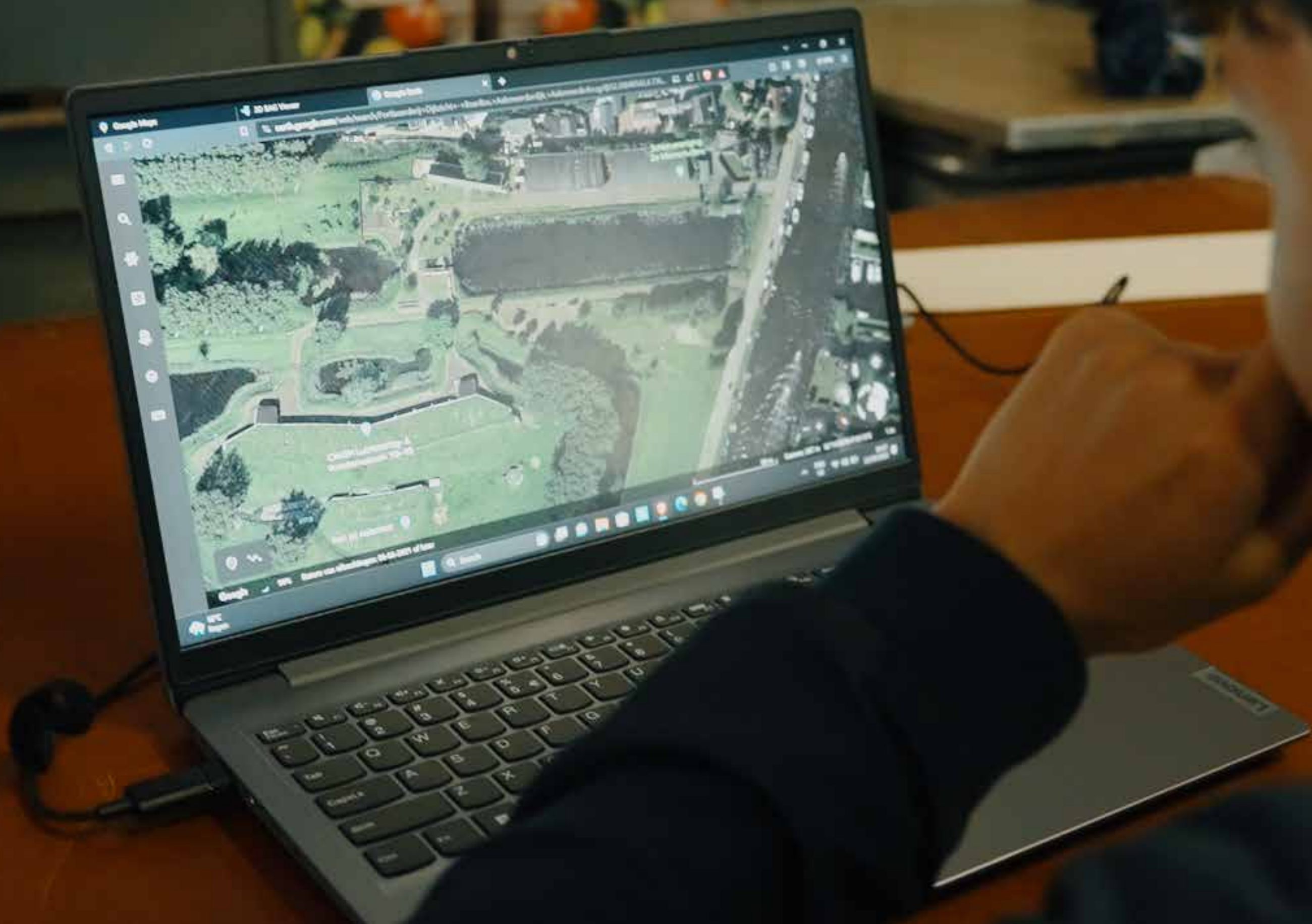

en
ek?
ien?

Wie vinden dit belangrijk?

Wie komen hier vaak?
Wat willen deze mensen?

Mensen die
- fietsen
- lopen/joggen
- met de hond

CHECKLIST VOOR EEN SUCCESVOLLE MAKATHON

1

Vorbereiding

☐ **Doelstellingen Definiëren:**
Bepaal de specifieke doelen van de Makathon.

☐ **Thema en Casussen Kiezen:**
Selecteer een thema en ontwikkel casussen die relevant zijn voor de doelgroep.

☐ **Opdrachtgever met vraag:**
Samenwerking of co-creatie met een opdrachtgever staat garant voor een actueel vraagstuk en bevordert kenniscirculatie.

☐ **Programmateam Samenstellen:**
Creëer een divers team om de Makathon te plannen en uit te voeren.

☐ **Budget Opstellen:**
Stel een gedetailleerd budget op voor alle kosten.

☐ **Locatie Vastleggen:**
Reserveer een geschikte locatie die past bij de omvang en het thema van de Makathon.

☐ **Planning Maken:**
Ontwikkel een gedetailleerde tijdslijn voor alle activiteiten voor, tijdens en na de Makathon.

partners en Sponsoring

☐ **Partners en Sponsors Werven:**
Identificeer en benader potentiële partners en sponsors.

☐ **Overeenkomsten Sluiten:**
Zorg voor duidelijke afspraken en overeenkomsten met alle betrokken partijen.

Deelnemers en Teams

☐ **Deelnemers Werven:**
Promoot de Makathon om deelnemers te werven via diverse kanalen. Er is een merkbaar verschil tussen deelnemers die uit eigen beweging meedoen en zij die deelnemen omdat het een schoolverplichting is.

☐ **Teams Indelen:**
Stel vooraf teams samen, rekening houdend met diversiteit en vaardigheden.

Coaches en jury

☐ **Coaches Selecteren en Trainen:**
Werf coaches en bied hen de benodigde training aan.

☐ **Juryleden Uitnodigen:**
Nodig deskundige juryleden uit die passen bij het thema van de Makathon.

Materiaal en Technologie

☐ **Benodigheden en Materialen:**
Zorg voor alle benodigde materialen en uitrusting. Denk aan Design Thinking canvassen, stiften etc.

☐ **Technologische Ondersteuning:**
Regel toegang tot software, hardware en internetconnectiviteit (wifi).

Communicatie en Promotie

☐ **Website en Social Media:**
Ontwikkel en onderhoud een website en social media kanalen.

☐ **Promotiemateriaal:**
Creëer flyers, posters en online content.

☐ **Persberichten:**
Stuur persberichten naar relevante media-outlets.

logistiek

☐ **Catering:** Regel voedsel en drankjes voor deelnemers, coaches en juryleden.

☐ **Accommodatie en Vervoer:**
Regel indien nodig accommodatie en vervoer voor gasten of deelnemers. Zeker als de locatie minder goed bereikbaar is met het openbaar vervoer.

☐ **Veiligheid en Eerste Hulp:**
Zorg voor veiligheidsmaatregelen en toegang tot eerste hulp.

Tijdens de Makathon

☐ **Registratie:**
Zorg voor een soepel registratieproces.

☐ **Openingssessie:**
Organiseer een inspirerende openingssessie.

☐ **Workshops en Sessies:**
Voer geplande workshops en brainstormsessies uit.

☐ **Voortgangscntroles:**
Plan regelmatige check-ins met teams en coaches.

☐ **Netwerkmogelijkheden:**
Bied mogelijkheden voor deelnemers om te netwerken.

Afsluiting en Evaluatie

☐ **Eindpresentaties en Beoordeling:**
Organiseer de eindpresentaties voor de jury.

☐ **Jury rapport**
Per groep benoemt de jury de waardevolle momenten in het procesontwerp en maken. Als er toch 1 "winnaar" wordt gekozen, omdat er maar een ontwerp gekozen mag worden, kunnen de voorkeuren en budgetoverwegingen van de opdrachtgever medebepalend zijn.

☐ **Feedback Verzamelen:**
Verzamel feedback van deelnemers, coaches en partners.

☐ **Nabespreking en Evaluatie:**
Evalueer de Makathon met het organisatieteam om lessen te trekken voor toekomstige evenementen. Vaak vind de evaluatie een aantal dagen na de Makathon plaats.

2

Na de Makathon

☐ **Communicatie met Deelnemers:**
Stuur follow-up e-mails met bedankjes, certificaten en foto's.

☐ **Rapportage en Verslaglegging:**
Maak een eindrapport met resultaten, inzichten en aanbevelingen.

☐ **Public Relations:** Deel succesverhalen en uitkomsten met media en stakeholders.

Een goed georganiseerde Makathon kan een krachtige impact hebben. Het vereist nauwgezette afstemming van talrijke elementen om te zorgen voor een geslaagd evenement. Deze checklist is een essentieel startpunt voor iedereen die zich serieus wil inzetten om een succesvolle en invloedrijke Makathon te organiseren. Zorg dat je voorbereid bent om met de juiste middelen en strategieën een evenement van betekenis neer te zetten.

CHECKLIST VOOR EEN BUDGETVRIENDELIJKE MAKATHON

Vorbereiding

- ☐ **Doelstellingen Definieren:**
Bepaal de specifieke doelen van de Makathon.
- ☐ **Thema en Casussen Kiezen:**
Selecteer een thema en ontwikkel casussen die relevant zijn voor de doelgroep.
- ☐ **Programmateam Samenstellen:**
Creëer een divers team om de Makathon te plannen en uit te voeren.
- ☐ **Budget Opstellen:**
Stel een gedetailleerd budget op voor alle kosten.
- ☐ **Locatie Vastleggen:**
Reserveer een geschikte locatie die past bij de omvang en het thema van de Makathon.
- ☐ **Planning Maken:**
Ontwikkel een gedetailleerde tijdslijn voor alle activiteiten voor, tijdens en na de Makathon. Partnerschappen en Sponsoring

Deelnemers en Teams

- ☐ **Deelnemers Werven:**
Zoek een diverse groep van deelnemers binnen de organisatie. Er is een merkbaar verschil tussen deelnemers die uit eigen beweging meedoen en zij die deelnemen omdat het een schoolverplichting is.
- ☐ **Teams Indelen:**
Stel teams samen, rekening houdend met diversiteit, vaardigheden en de voorkeur voor een casus.

Coaches en jury

- ☐ **Coaches Selecteren en Trainen:**
Werf coaches intern met collegas. Geef de training in een 3 uur lange sessie met nadruk op de doelstelling, design thinking, soft skills, feedback & beoordeling, crisismanagment en probleemoplossing.
- ☐ **Juryleden Uitnodigen:**
Nodig collegas, ouders en kennissen uit het eigen netwerk uit die passen bij het thema van de Makathon.

Materiaal en Technologie

- ☐ **Benodigdheden en Materialen:**
Zorg voor alle benodigde materialen en uitrusting. Denk aan Design Thinking canvassen, stiften etc.
- ☐ **Technologische Ondersteuning:**
Regel toegang tot software, hardware en internetconnectiviteit (wifi).

logistiek

- ☐ **Catering:**
Laat mensen zelf lunch meenemen.
- ☐ **Accommodatie en Vervoer:**
Kies voor een bereikbare locatie.

1

Tijdens de Makathon

- ☐ **Registratie:**
Zorg voor een soepel registratieproces.
- ☐ **Openingssessie:**
Organiseer een inspirerende openingssessie.
- ☐ **Workshops en Sessies:**
Voer geplande workshops en brainstormsessies uit.
- ☐ **Voortgangsmomenten:**
Plan regelmatige check-ins met teams en coaches.
- ☐ **Netwerkmogelijkheden:**
Bied mogelijkheden voor deelnemers om te netwerken.

Afsluiting en Evaluatie

- ☐ **Eindpresentaties en Beoordeling:**
Organiseer de eindpresentaties voor de jury.
- ☐ **Jury rapport**
Per groep benoemt de jury de waardevolle momenten in het procesontwerp en maken. Als er toch 1 "winnaar" wordt gekozen, omdat er maar een ontwerp gekozen mag worden, kunnen de voorkeuren en budgetoverwegingen van de opdrachtgever medebepalend zijn.
- ☐ **Feedback Verzamelen:**
Verzamel feedback van deelnemers, coaches en partners.
- ☐ **Nabespreking en Evaluatie:**
Evalueer de Makathon met het organisatieteam om lessen te trekken voor toekomstige evenementen. Vaak vind de evaluatie een aantal dagen na de Makathon plaats.

2

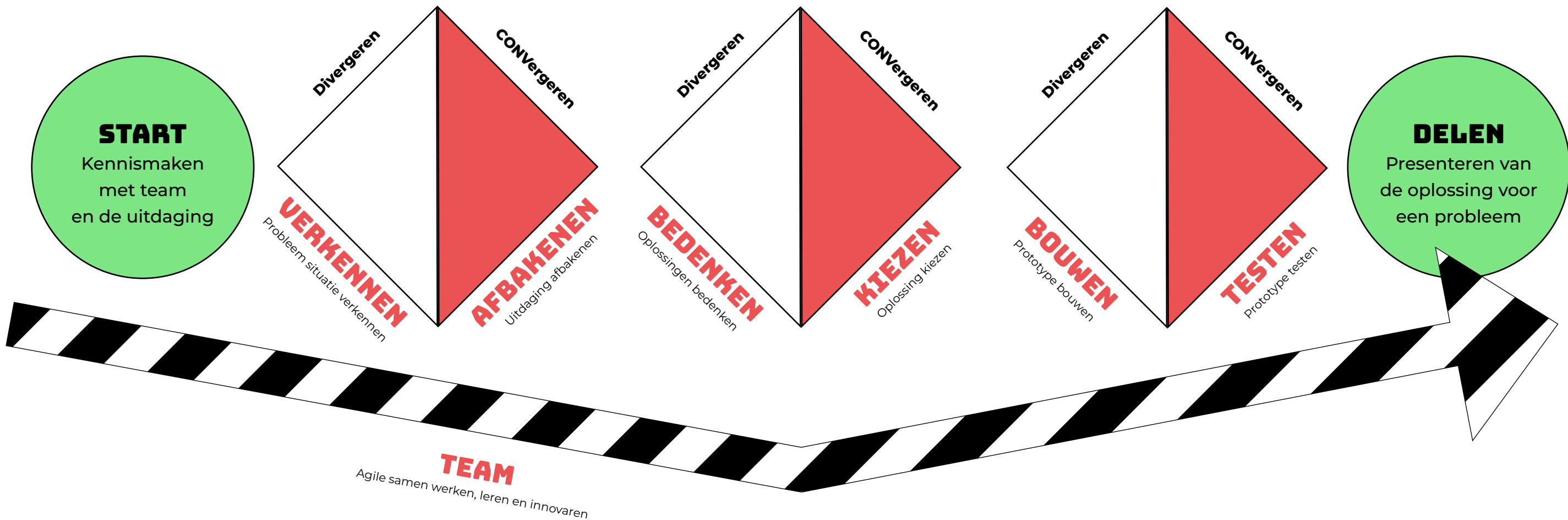
Een succesvolle Makathon hoeft niet duur te zijn! Deze budgetvriendelijke checklist is ontworpen voor organisaties met beperkte middelen en tijd. Door de doelstellingen helder te definiëren, een relevant thema te kiezen en een divers team samen te stellen, kun je een impactvolle ervaring creëren die zowel inspirerend als haalbaar is. Benut interne talenten voor coaching en beoordeling, en maak gebruik van beschikbare materialen en technologieën. Met deze aanpak kunnen scholen en kleine organisaties een boeiende en leerzame Makathon aanbieden.

DESIGN THINKING

een creatief samenwerkingsproces

Samen met anderen werken aan verandering vergt een proces. Een proces dat ruimte biedt aan het ontdekken van wat de uitdaging en/of het probleem is. Een proces dat ruimte biedt aan het ontdekken wat mogelijke oplossingen zijn en dat ruimte biedt om te ontdekken of die oplossingen ook daadwerkelijk werkbaar en realiseerbaar zijn. Design Thinking is zo'n proces.

De basis van Design Thinking is een human centered ontwerpproces waarbij ruimte wordt gegeven aan het ontdekken van de behoefte van de mens om daarna vanuit die behoefte ruimte te geven aan het bedenken van oplossingen. In Makathon creëren we extra ruimte voor het maken en bouwen van een prototype van de oplossing. In een plaatje ziet het Makathon proces er als volgt uit:

DESIGN THINKING MAKATHON FORT BIJ AALSMEER

Van mens-centraal naar landschap-en-erfgoed-centraal

Bijzonder aan de Makathon Circulair Maken voor Cultureel Erfgoed was dat naast de mens vooral het cultureel erfgoed Fort bij Aalsmeer centraal stond. Voor het creatieve proces betekende dat dat de teams zich

vooral moesten gaan inleven in de plek, de locatie, de omgeving van Fort bij Aalsmeer. In het ontwerp van de Makathon zijn de stappen in het proces aangepast op deze bijzondere persona: het landschap.

Op de volgende pagina's beschrijven we per dag het Design Thinking proces van deze driedaagse Makathon.

DAG 1

Kennismaking in de tuin

De driedaagse Makathon startte voor de teams met een kennismakingswandeling door de 'tuin' van de boerderij van Boer Bos. Aan de hand van prikkelende vragen gingen de teamleden met elkaar in gesprek om zo ook kennis met elkaar te maken. De vragen hebben we zo opgesteld dat deze en de verbinding maken met de omgeving van het cultureel erfgoed en de persoonlijke verhalen en ervaringen van het teamlid. Denk aan vragen als: Wat is het gekste of meest avontuurlijke dat je ooit met je vrienden hebt gedaan in de buitenlucht? Als je een liedje zou moeten kiezen dat jouw gevoelens over dit landschap of de natuur uitdrukt, welk liedje zou dat dan zijn? Welke historische of natuurlijke plek in de wereld zou je graag willen bezoeken en waarom? Kun je een moment noemen waarop je echt trots was op iets wat je hebt gedaan of gemaakt en wat was dat?

De aftrap door iemand die het belang en de waarde van de Makathon vanuit een urgente positie onderstreept is belangrijk, zoals **wethouder Klimaat en Energie Charlotte van der Meij**.

Inleven middels een speurtocht

Middels een speurtocht van Paul Bos over het terrein van het fort hebben de teams kennisgemaakt met het terrein, het fort, de natuur, de gebouwen, de geschiedenis en de omgeving van het fort. Bij terugkomst werden alle indrukken, verhalen en inzichten verzameld op een Empathie Canvas voor het Landschap. Op dit canvas staat het landschap, het fort, het cultureel erfgoed centraal in het midden. Stel het landschap is een persoon: Wat zou het landschap zeggen? Wat zou het landschap willen? Wat heeft het landschap meegemaakt? Wat hoort het landschap dat over haar gezegd wordt? Welke uitdagingen ervaart het landschap? En waar zou het landschap van dromen voor haar toekomst?

“WAT WIL HET LANDSCHAP?”

Met de kennismaking, de speurtocht en het invullen van het Empathie Canvas hebben de teams een goede indruk gekregen van wat het landschap, het fort, het cultureel erfgoed, is en wat het nodig heeft.

Natuurlijk is dat beeld 'gekleurd' door de eigen kijk op de wereld van de jongeren in het team. En dat is prima en voor deze Makathon ook de bedoeling. Jongeren leren zo over wat een cultureel erfgoed is en ontdekken zo waarom het voor hen belangrijk is om dit cultureel erfgoed een plekje te geven in hún toekomst.

Keuze uitdaging

Na het inleven is de teams gevraagd om een keuze te maken voor een plek op het terrein waar zij een oplossing willen bedenken of waarde willen versterken. Van de teams hebben we gevraagd om te onderbouwen waarom zij nou juist voor deze plek hebben gekozen. De redenen voor de keuze van een plek waren divers. Zo heeft een team gekozen voor de sluis met een kleine waterval omdat een van de jongeren op vakantie een waterval heeft bezocht. Een ander team heeft een plek uitgekozen omdat je juist daar de natuur heel goed kan beleven. Elke onderbouwing is oké. Het gaat erom om te ontdekken wat jou als deelnemer en wat het team motiveert om in beweging te komen en aan de slag te gaan.

Inspiratiewerkshops

Na de lunch op dag 1 waren er twee inspiratiewerkshops. De eerste workshop was naar Cpunt in Hoofddorp. Podium voor Architectuur had hier een tentoonstelling ingericht van ontwerpen door internationale architectuurstudenten. Materiaalverkenning leverde interessante constructies op. Erg inspirerend voor de teams van de Makathon. Maar, belangrijker wellicht, in de tentoonstellingsruimte was plek gereserveerd voor de oplossing van elk van de teams. Kortom, de teams zagen alvast de plek waar hun oplossing kwam te staan op de tentoonstelling.

De tweede workshop werd verzorgd door **Jeroen van Mechelen**, architect en docent aan de **Academie van Bouwkunst Amsterdam**. Hij gaf een workshop over circulair bouwen en hoe je met bouwwerken zo kan bouwen dat de materialen die gebruikt worden later ook weer hergebruikt kunnen worden.

Oplossingen

Na de inspiratiewerkshops zijn de teams aan de slag gegaan met het bedenken van oplossingen. Uitgangspunt was dat mogelijke oplossingen gemaakt moesten kunnen worden van circulaire materialen. De oplossing moest ook tijdelijk en/of verplaatsbaar zijn. Of liever, de oplossing mocht de omgeving niet permanent veranderen.

Het doel van de fase 'bedenken' is dat er zoveel mogelijk oplossingen bedacht en verkend worden. Het bedenken van zoveel mogelijk ideeën, dient twee doelen. Mensen, jong en oud, zijn geneigd om snel het eerste goede idee te kiezen. Je wordt enthousiast van het idee en je ziet de oplossing al meteen voor je. Maar, is dit wel het beste idee? Is het idee wel innovatief? Wie weet heeft het team nog wel een beter idee. Dat is een reden om je als team eerst de tijd te gunnen om vele ideeën te bedenken. Vaak zit de oplossing in een combinatie van verschillende ideeën.

Een tweede reden om eerst zoveel mogelijk ideeën te bedenken heeft te maken met het proces. In het proces maakt een team aannames. Als tijdens het controleren van een aanname blijkt dat een idee of oplossing helemaal niet blijkt te werken, dan moet het team een stap terugzetten en met een andere oplossing verder gaan. En dan is het handig als je snel een keuze kan maken uit andere ideeën en oplossingen die het team eerder bedacht heeft.

De teams hebben creatieve technieken als brainstormen, brainwriting en onrealistische wensdroom gebruikt om mogelijke oplossingen te bedenken.

**“WE BEDENKEN
WEL WEER WAT
NIEUWS, KOMT
GOED”**

DAG 2

Maken en testen

De tweede dag van de Makathon stond geheel in het teken van bouwen, maken van de oplossing en aannames testen. Anders dan tijdens andere Makathons was er tijdens deze tweede dag geen programma voor de deelnemers. Het idee was dat de deelnemers alle vrijheid hadden om hun idee uit te werken. Die vrijheid heeft goed gewerkt en de teams hebben goed gebruikgemaakt van de tijd.

Natuurlijk hadden teams het ook moeilijk en hadden ze af en toe hulp en opbeurend woordje nodig. En natuurlijk sprongen een paar jongeren ook af en toe uit de band. De coaches van ieder team spelen dan een belangrijke rol om te faciliteren en te inspireren.

De teams hebben gewerkt aan twee bouwwerken. Een maquette die de oplossing, in het landschap, weergeeft en verbeeldt. En het tweede bouwwerk is een prototype van het idee dat in het landschap geplaatst kon worden. Hiervoor hadden de teams de beschikking over diverse bouwmaterialen. Voor het prototype

waren de materialen natuurlijk zoveel mogelijk circulair. Met bijvoorbeeld wilgentenen konden de studenten in het terrein bijvoorbeeld de contouren aangeven van hun oplossing.

Een belangrijke stap op de tweede dag is ook het controleren van aannames. Het team heeft veel aannames gemaakt tijdens het proces. Door de aannames te controleren leert het team of het idee ook stand houdt en of het realiseerbaar is. Het controleren van aannames is de motor van het verbeteren van de oplossing van het team. De focus ligt op het controleren van de meeste risicovolle aannames. Een risicovolle aanname is die aanname waarbij het idee of de oplossing omvalt als bij controle van de aanname blijkt dat de aanname niet waar blijkt te zijn. Risicovolle aannames dienen als eerste en zo snel als mogelijk gecontroleerd of getest worden. Hoe eerder je weet dat jouw oplossing niet haalbaar, niet gewenst of niet realiseerbaar is, hoe meer tijd je overhoudt om te werken aan een idee of een oplossing die wel werkt of wel gewenst is.

**“WE ZIJN DE BAKJES ER OP HET
AAN HET PLAKKEN EN DAN MAKEN
WE DE CONSTRUCTIE, ZODAT HET
BLIJFT STAAN”**

**"IK BEN HIER AAN HET KIJKEN WAAR WE
HET WATERRAD KUNNEN PLAATSEN, ER IS
NAMELIJK EEN WATERVAL. DIE HEBBEN
WE GELOKALISEERD EN KUNNEN WE VAN
BOVENAF PRECIES ZIEN WAAR WE HEM
GAAN PLAATSEN"**

**WAAROM IK NOU ZO
GEÏNTERESSEERD BEN IN DEZE
ONTWIKKELING, SPECIFIEK
VIA HET KLANKBORD VAN DE
JONGEREN IS OMDAT ZIJ DE
TOEKOMST ZIJN.**

**ZOALS UNESCO ZEGT IS HET
FORT EEN TOEKOMST MET EEN
VERLEDEN. DUS IK HOOP DAT HET
DE JONGEREN
AANSPREEKT EN ZIJ DIT
OOK GAAN ZIEN ALS HUN
TOEKOMSTIGE PLEK.**

**DIE DOORONTWIKKELING:
VOORUIT NAAR VROEGER, DIE IS
INTERESSANT.**

**DAT GEBOUW IS AL JAREN
HETZELFDE, DE PLEK IS AL JAREN
HETZELFDE, MAAR HOE KUN JE ER
CONSTANT NIEUWE BETEKENIS
AAN GEVEN.**

PAUL BOS

**DINGEN DIE JE
ZELF NIET MEER
ZIET, KRIJG JE
WEER TERUG VAN DE
JONGEREN**

PAUL BOS

**“ALS WE NOG TIEN EXTRA
DAGEN HADDEN, WAREN ER
NOG TIEN EXTRA IDEEËN
UITGEKOMEN”**

- Legenda:
- Pad over het water
 - Glas: Bovenwater erando het
ruimtes verandert bij de elus
brekende pindje & route van combinatie
 - Meubelen die het fort beschermen
 - Uitzicht op het fort
 - Eigenkappen
 - Winkel / restaurant met lokale producten
+ Parkaerplaats
+ Schuipplaats

School

DAG 3

De pitch

De derde en laatste dag van de Makathon stond in het teken van de eindpresentatie. Het prototype en de maquette werden afgemaakt. En na een pitch-training gaat team aan de slag met het voorbereiden van hun eindpresentatie, de pitch. Het is altijd een kunst voor teams om in 3 minuten tijd een mooi verhaal neer te zetten dat vertelt over de gekozen uitdaging en de oplossing die men hiervoor bedacht heeft. Maar ook hier geldt: oefening baart kunst. De spanning loopt op, de teams worden zenuwachtig en de druk om een goede presentatie neer te zetten wordt groter. Allemaal gezonde spanning.

Omdat je in een pitch van 3 minuten niet alles kan laten zien of vertellen, loopt de jury voorafgaand aan de presentaties alvast langs bij de teams. De teams kunnen dan vooral meer vertellen over de oplossing en hoe die tot stand is gekomen en zij kunnen vooral laten zien hoe de oplossing werkt. De jury krijgt zo al een indruk van het team en de oplossing die het team gemaakt heeft.

Jury

De jury heeft niet beoordeelt maar feedback geven. Bij deze manier van denken, ontwerpen en maken hoort een andere manier van beoordelen. De jury geeft feedback en kijkt vanuit de vragen zelf ook op een nieuwe manier naar circulair maken en erfgoed.

Centrale vragen en aspecten in de feedback zijn:

- Wat wil de natuur/het landschap?
- Wat wil het Fort?
- Wat wil het materiaal?
- Wat wil de samenleving?
- Wat wil de toekomst?

De juryleden waren:

- **Wethouder Mariëtte Sedee-Schuitemaker** – Vastgoed, grootschalig groen en recreatie
- **Julian van de Linde** – Academie van Bouwkunst Amsterdam
- **Maurits van Putten** – Rijksdienst Cultureel Erfgoed
- **Janneke Tjebbes** – Stuurgroep Bouw Academie Amsterdam, Gemeente Amsterdam
- **Ernst Dobber** – Opleidingsmanager Nova College

Na rijp beraad werd niet zozeer een winnaar uitgeroepen, maar heeft de jury haar feedback gegeven over de oplossingen van alle teams. Het resultaat van ieder team wordt tentoongesteld op de tentoonstelling in Cpunt. En samen met de deelnemende scholen worden drie oplossingen door studenten verder uitgewerkt met als doel dat de oplossingen daadwerkelijk in het landschap van het Fort bij Aalsmeer komen te staan.

Deze Makathon was een succes Door het ontbreken van ego bij alle betrokkenen. Niet de mens, maar het landschap stond centraal. Dit kwam door de kernvraag: Wat wil het landschap?"

"DE JONGEREN GEVEN WEER EEN NIEUWE BLIK VOOR HOE JE MET ERFGOED LOCATIES OM KUNT GAAN"

**“WIJ ZIJN
ALLEMAAL
TIJDELIJKE
BEWONERS
VAN EEN
PLEK”**

“MISLUKKEN BESTAAT NIET”

**“WAT WIL HET
LANDSCHAP?”**

ROL EN IMPACT VAN PARTNERS

De Makathon is een werkwijze binnen Leren in de Metropo(o)lder, ontwikkeld door Podium voor Architectuur Haarlemmermeer en Schiphol. In samenwerking met AIR, Architectuur Instituut Rotterdam groeit LIDM door naar collega architectuurcentra. Co-creatie met opdrachtgevers en jongeren als ontwerper staat centraal. De ruimtelijke opgaven zijn actueel en in lijn met het reguliere programma van PVA en AIR.

Kaj Munk College

Deelnemer Kaj Munk College heeft kennis en ervaring op het gebied van technisch onderwijs voor jonge doelgroepen. Voor onderzoekend en creatief ingestelde leerlingen met minimaal een havo-advies bieden zij de Technasium-stroom. Deze gaat vanaf klas twee als havo-stroom verder tot en met het examen. Naast de gewone schoolvakken krijgen deze leerlingen vier uur per week het vak Onderzoek & Ontwerpen en één uur skillslab. In dit vak wordt in groepjes gewerkt met echte en uitdagende opdrachten van bedrijven en instellingen. Aan deze opdrachten wordt acht weken gewerkt waarna de leerlingen een mogelijke oplossing aan het bedrijf presenteren. Initiatief nemen, samenwerken en goed kunnen plannen zijn bij dit vak heel belangrijk. Uiteindelijk doet een leerling in het examenjaar een meesterproef. Wie daarvoor slaagt, ontvangt bij het diploma een door het ministerie erkend certificaat.

NOVA College

Bij goed onderwijs speelt duurzaamheid een belangrijke rol

en als Nova geven wij het goede voorbeeld. De maatschappij verandert in hoog tempo en de noodzaak om te verduurzamen wordt steeds belangrijker. Nova College gaat mee in die ontwikkelingen. We sluiten hierbij aan bij de definitie van duurzaamheid die de Verenigde Naties hanteert. Bij alle opleidingen is duurzaamheid onderdeel van het curriculum. Voor de opleiding Adviseur Duurzaamheid geldt dat de focus op de energietransitie ligt. Circulariteit is in het onderwijs bij Adviseur Duurzaamheid en de opleiding Bouwkunde een terugkerend thema.

Bouw Academie Amsterdam

Deelnemer BAA heeft kennis en ervaring op het gebied van leren, werken en innoveren op het gebied van duurzame bouw en renovatie. BouwAcademie Amsterdam (BAA) is een uniek samenwerkingsverband tussen de Gemeente Amsterdam, het ROC van Amsterdam, Bouwmensen Amsterdam en Bouwend Nederland regio Amsterdam. Het is hun ambitie dat Amsterdam de stad op duurzame en innovatieve wijze bouwt en renoveert, met goed opgeleid personeel. Om meer personeel voor de bouw beschikbaar te hebben, biedt de BAA daarom iedereen die dat wil, een leer- en/of werkplek in de bouw.

Boer Bos

Wij organiseren voor leiders en vakmensen van de toekomst inspirerende sessies over persoonlijke groei, cultuurverandering, samenwerking en leiderschap. We doen dit tegen het decor van een toenemende behoefte in organisaties om te werken aan betekenisgeving, eigenaarschap en duurzaamheid. We doen dit met een groep van deskundige coaches en trainers die zich hebben verbonden aan onze manier van werken en onze unieke wereldplek. Op het fort is onder de naam van

‘MijnFort’ een netwerk van trainers en coaches actief die werkzaam zijn vanuit verschillende disciplines. Zij zijn allen gespecialiseerd in het bieden van leerzame ervaringen die zorgen voor een duurzame gedragsverandering: stress- en burnout, creativiteit, martials arts, boksen, labyrint lopen, lichaamswerk, Wim Hof -methode, schapen hoeden en storytelling.

Coöperatie DOON

Coöperatie DOON U.A. is een innovatiebureau dat innovatieve samenwerking aanjaagt op het grensvlak van onderwijs, bedrijfsleven, overheid en maatschappelijke organisaties. Een de samenwerkingsvormen die DOON organiseert is de Makathon. De rol van DOON in de Makathon is die van mede-organisator en ervaringsdeskundige in het organiseren van Makathons, trainer in de Design Thinking methode, verzorger van alle Design Thinking tools, coach van de coaches en het verzorgen van Eerste Hulp bij Makathons. Tijdens deze Makathon heeft DOON ook het nevenprogramma met de expertgroep verzorgd en heeft DOON interviews afgenomen van diverse deelnemers en partners in de Makathon. Dit heeft geleid tot een heuse podcast serie.

Platform Talent voor Technologie/ Katapult

Is het landelijke centrum van kennis, expertise en netwerken op gebied van technologisch onderwijs en de technologische arbeidsmarkt. We verbinden beleid, praktijk en wetenschap rondom maatschappelijke vraagstukken met onderwijs, bedrijfsleven en overheid en komen gezamenlijk tot een krachtige en praktische aanpak: regionaal, nationaal, internationaal en bij voorkeur meerjarig.

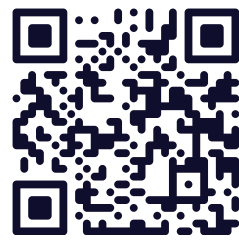

“WE ZIJN
MET HET
MATERIAAL
AAN DE
SLAG”

ECHO'S VAN FORT BIJ AALSMEER

Welkom bij "Echo's van Fort bij Aalsmeer," een introductie tot onze podcastserie waarin we duiken in de rijke lagen van Fort bij Aalsmeer, een plek waar geschiedenis en toekomst, mens en natuur, chaos en orde elkaar ontmoeten.

Podcast #1. Echo's van Fort bij Aalsmeer: Introductie
Haarlemmermeer is een regio waar water en menselijke maakbaarheid het landschap vormden. Het resultaat is een dynamische omgeving vol prikkels en paradoxen, waar chaos en orde samengaan en het landschap evenveel invloed heeft op ons als wij op het landschap. Maar wat verlangt het landschap? Welke uitdagingen brengt het met zich mee? Kunnen wij, als mensen, ons verenigen met de natuur en cultuur van deze plek? Met deze kernvragen nodigde

Podium voor Architectuur iedereen uit naar Fort Aalsmeer: een cultureel erfgoed binnen de Hollandse Waterlinie en UNESCO Werelderfgoed. Samen met DOON creëerden we een programma dat samenwerking, leren en innovatie belichaamt. Ik ben Erwin Niedevel, innovatiestrategus en transitiekundige bij LeAD Glocal en DOON. Deze podcastserie onthult onze reis met een diverse gemeenschap, samengekomen in het Fort bij Aalsmeer, om te luisteren en te leren van het land.

Podcast #2. Samenspel van Erfgoed en Innovatie: De Stem van Fort bij Aalsmeer

Gast: Yvonne Lub, Podium voor Architectuur.
Onderwerpen: De uitdagingen en kansen van de Haarlemmermeer, de keuze voor Fort bij Aalsmeer als centrum voor maatschappelijke en ecologische innovatie, en de inzet van Design Thinking en Ecosysteemdenken.
Doel: Het belichten van het belang van cultureel historisch erfgoed in het adresseren van hedendaagse vraagstukken en het samenbrengen van uiteenlopende groepen mensen om te leren en te innoveren.
Speciaal Moment: Yvonne deelt unieke inzichten in de keuzeprocessen achter het Podium voor Architectuur en de doelen voor de toekomst van de regio.

Podcast #3. Boer Bos: De Kunst van Verandering en Verbinding

Gast: Paul Bos, alias Boer Bos, van Fort Boerderij Dijkzicht op Fort bij Aalsmeer.
Kernpunten: Paul's transformatie van journalist naar boer, de symbiose tussen natuur en kunst, en de betekenis van uitspraken zoals "Wachten tot het hout voorbijkomt" en "Vooruit naar vroeger."
Doel: Het verkennen van de rol van cultureel erfgoed, zoals Fort Aalsmeer, in het ondersteunen van sociale en culturele verandering van binnenuit, door de lens van Boer Bos' levensfilosofie.

Speciaal Moment: Een diepgaand inzicht in hoe tradities en eigentijdse behoeften elkaar kunnen ontmoeten en versterken in de context van duurzaamheid en gemeenschapsopbouw.

Podcast #4. Creatief Onderwijs als Motor voor Maatschappelijke innovatie

Gast: Anja Schakel, specialist Media, Kunst en Technologie bij Cpunt.
Focus: De invloed van creatief maakonderwijs op individuele groei en maatschappelijke innovatie, binnen de context van de Makathon op Fort bij Aalsmeer.
Doel: Het verkennen van de noodzaak en voordelen van integratie van kunst, technologie en onderwijs in het ontwikkelen van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.
Speciaal Moment: Anja's inzichten in hoe creatieve onderwijsmethoden een brug kunnen slaan tussen verleden, heden en toekomst, en hoe deze aanpakken bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzame en verbonden samenleving.

Podcast #5. Achter de Lens: Verhalen die Verbinden

Gast: Maikel Hurts, videograaf.
Focus: Het belang van storytelling in sociale en culturele innovatie, gezien door de lens van een videograaf.
Doel: Het laten zien van de impact van visuele verhalen op het verbinden van mensen en het bevorderen van maatschappelijke verandering.
Speciaal Moment: Maikel's reflectie op de rol van verhalen in het tijdperk van transformatie en zijn persoonlijke advies om authentiek te blijven in je creatieve expressie.

Podcast #6. Ontwerp de Toekomst: Creativiteit en Innovatie

Gast: Iris de Vries, projectleider bij Podium voor Architectuur en Concept and Critical Product Designer.
Focus: Het overwinnen van traditionele scheidingen tussen denken en doen door geavanceerde cognitieve benaderingen en het belang van creatieve acties in het aanpakken van sociale innovaties.
Doel: Het benadrukken van de kracht van inter- en transdisciplinair samenwerken, leren, en innoveren in het creëren van nieuwe waarde voor onze samenleving en ecologie.
Speciaal Moment: Iris' inzichten in 'affordance' en hoe het ons begrip van interactie met onze omgeving kan verdiepen, biedt een nieuw perspectief op de rol van ontwerp in sociale en culturele transformaties.

Podcast #7. Bruggen Bouwen in het Onderwijs

Gast: Quirien Koks, hybride docent en innovatiecoach.
Focus: De transitie naar interdisciplinair en contextueel leren, de implementatie van het Quintuple Helix Innovatiemodel in het onderwijs, en de invloed daarvan op studenten en docenten.
Doel: Het stimuleren van een onderwijsaanpak die studenten voorbereidt op domeinoverstijgende en cross-sectorale samenwerking, essentieel voor het adresseren van de maatschappelijke uitdagingen van vandaag.
Speciaal Moment: Quirien's perspectief op het motiveren van jongeren om eigenaar te worden van hun leerproces en hoe dit bijdraagt aan hun zelfregulerend vermogen en algehele ontwikkeling.

MINI- CONFERENTIE: ‘ACCESSEN TOT ERFGOED’

**CIRCULAIRE KENNISDELING STAAT
CENTRAAL OP DE LAATSTE DAG
VAN DE MAKATHON MET PARALLELE
PROGRAMMA'S**

KENNISDELING

Podium voor Architectuur is een van de landelijke lokale architectuurcentra. Architectuur omvat de ruimtelijke opgaven als landschap als drager van erfgoed, architectuur, stedelijke ontwikkeling, ofwel de leefomgeving. Architectuurcentra maken zichtbaar dat ontwerp, kennis en dialoog mensen betrokken maakt bij verleden en toekomst. Zo ook bij de vraag hoe we erfgoed een plaats geven in de leefomgeving. Daarom koppelden we de Makathon van jongeren aan een miniconferentie zodat jong, studerend, expert en ervaringsdeskundigen elkaar kunnen vinden.

Mini-conferentie: 'Accessen tot erfgoed'

Kan circulair denken een impuls geven aan het toegankelijk en beleefbaar maken van erfgoedlocaties? Met die vraag gaf Maurits van Putten van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed het startschot voor de mini-conferentie.

Dit was de vraag aan onderzoekers, ontwerpers, kunstenaars, (landschaps) architecten, circulair- en andere makers, erfgoeddeskundigen, beleidsmakers, bestuurders, studenten, planologen en actieve meedenkers.

Moderator **Eva van Breugel** van collega instelling AIR verbond de inhoud van de Makathon, de Miniconferentie en de Expertgroep.

Goed ingevoerd zijn op de materie is een voorwaarde. In dit geval: weten wat een Makathon betekent aan snelheid, denk-, ontwerp- en maakkracht, zowel voor jonge ontwerpers als voor professionals.

Drie architecten beantwoordden de vraag vanuit hun specifieke expertise:

- **Peter van Assche** – over de kracht van circulair bouwen: hoe kunnen we de systemen ombuigen omvormen tot een biotoop van onbenoemde waarden van erfgoed? Peter is onder andere bekend van het circulaire People's Pavilion op de Dutch Design Week 2017 en de koepel op het Fort bij Asperen. www.bureausla.nl
- **Gijs de Waal** – over zijn aankoop van een oude boerenschuur die hij herbouwde naast het station, als icoon van Haarlemmermeer, de Gerritshoeve. Wat kunnen we leren van dit circulaire proces van 7 jaar? www.gijsdewaal.nl www.kastan.nl
- **Stephan Schagen** – over 'kijken in de grond', het narratief van de grond, van de eigenaren, van de bewoners en de betekenis voor het heden. www.stephanschagen.nl

Erfgoedexpert **Menno Heling** nam de deelnemers mee in actieve denksessies vanuit wisselende perspectieven en rollen. **Paul Bos** als locatie 'eigenaar' startte met een inleiding: Kan het narratief als anekdotische data functioneren?

Meer lezen? Zie de impressies van Pieter Hoexum op pagina 68-72.

Experts mini-conferentie zijn o.a. afkomstig van: **Rijksdienst Cultureel Erfgoed, gemeentes Leiden, Haarlem, Haarlemmermeer, afdelingen Cultuurbeleid, Ruimte, Economie, Duurzaamheid, Planologie, Cultuur en Erfgoed, Architectuur Instituut Rotterdam, Provincie NH, ontwerpers, beeldend kunstenaars, Cpunt afdelingen Educatie, Vrije Tijd, Erfgoedpunt bibliotheek, projectontwikkelaars, Meerlanden afvalverwerking, bewoners uit Rijsenhout, Heel Haarlemmermeer en Academie van Bouwkunst Amsterdam.**

Expertgroep beleid-makers in snelkookpan

Vier experts in het (om- en dwarsdenken) hebben gedacht vanuit mogelijkheden, de (juridische) kaders, en ook: wat heeft de toekomst nodig?

Met **Erwin Nideveld** (DOON) werkten zij vanuit hun deskundigheid aan een kans/ontwerp voor het fort, vanuit circulair denken en maken. Ecologisch, economisch en de grote vraag: hoe toegankelijk moet een kwetsbare locatie als dit Fort zijn?

“ONTWERPEN DOE JE MET OOG OP DE TOEKOMST, DIE JE ZELF WELLICHT NIET MEER MEE ZAL MAKEN. JE DOET DAT MET OUDE BOUWSTENEN: INNOVEREN IN PRESERVEREN”

PRESENTATIE MAKATHON

De jongeren die aan de Makathon deelnemen presenteren hun ontwerpen en de jury beoordeelt vanuit 'criteria' als proces, ontwerp, presentatie, mate van interactie locatie en object/installatie. De jury geeft feedback op de aspecten: Wat wil de natuur? Wat wil het Fort? Wat wil het materiaal? Wat wil de samenleving? Wat wil de toekomst?

Wie zijn de experts?

- **Thijs van Roon** beleidsmedewerker Erfgoed, gemeente Gooise Meren
- **Wim van der Lee** senior beleidsadviseur stedenbouw, Ruimte Economie en Duurzaamheid, Gemeente Haarlemmermeer
- **Joop Kok** gemeenteraadslid Aalsmeer, architect en erfgoeddeskundige
- **Lotte Wierikx** programma en communicatie, AIR – Architectuur Instituut Rotterdam
- **Erwin Nideveld** DOON, vrijdenker en doener, leren van het nieuwe

**“WAT WIL HET LANDSCHAP? WAT WILLEN
JONGEREN? OPMERKELIJK IS DE BEHOEFTE
AAN RUST STILTE EN VERTRAGING. DIT
LOOPT ALS GROENE DRAAD DOOR ALLE
ONTWERPEN”**

WAT WIL HET FORT?

Impressies van auteur en
filosoof Pieter Hoexum

Op 20, 21, 22 september organiseerde Podium voor Architectuur met partners een zogenaamde Makathon bij het Fort bij Aalsmeer. Zo'n 35 studenten van alle leeftijden verkenden in kleine groepjes met elk een coach het ruim honderd jaar oude Fort, bedachten er vervolgens nieuwe plannen voor en maakten ten slotte een ontwerp.

Hoe maak je erfgoed zoals dit fort toegankelijk en 'beleefbaar', en in hoeverre kan circulair denken, ontwerpen en bouwen daarbij helpen? Op de laatste dag van deze Makathon, vrijdag 22 september, vond op dezelfde locatie een (mini) conferentie plaats, gewijd aan diezelfde vraag.

Toegankelijkheid

Een van de vele intrigerende vragen die in het draaiboek voor deze miniconferentie gesteld werden, was de vraag naar de toegankelijkheid van het Fort bij Aalsmeer: Hoe toegankelijk is het fort, hoe toegankelijk kán het worden? Of zelfs: Hoe toegankelijk wil het fort worden? "Wat wil het fort?", was misschien we de meest intrigerende vraag die het draaiboek noemt. Die vraag is behoorlijk ironisch, want als een fort iets wil, dan is het toch bezoekers weren. De belangrijkste eigenschap van een fort is immers zijn óntoegankelijkheid. Het fort is onderdeel van de Stelling van Amsterdam, die er is om de hoofdstad en de ommelanden, te verdedigen – hermetisch af te sluiten om ongewenste bezoekers uit te kunnen sluiten.

Maar wat het fort oorspronkelijk wilde – waar hij voor bedoeld was – doet er inmiddels misschien minder toe. Het bouwwerk is nogal overbodig geworden. Erger misschien nog wel: het is nooit gebruikt. Tijdens de Eerste Wereldoorlog is het wel in gebruik geweest, in die zin dat de forten bemand waren. Steeds voorbereid op een aanval... die nooit kwam. De bemanning van de forten kreeg te maken met een heel andere, geniepige vijand, die van binnenuit kwam: verveling. Het fort zelf lijkt daar geen last van te hebben, het ligt nog altijd geduldig te wachten. Het fort lijkt alle tijd te hebben. Misschien wil het fort vooral met rust gelaten worden? Het lijkt nu vooral een eiland van rust in een nijvere, overijverige en vooral bedrijvige omgeving. Het fort wordt als een soort grote, ouderwetse koektrommel van alle kanten aangevallen door reusachtige, hypermoderne 'dozen' (bedrijfspanen).

Sinds begin jaren zestig zijn de forten van de Stelling niet meer in gebruik. Dat wil zeggen, ze worden niet meer gebruikt voor de oorspronkelijk, militaire doeleinden. Maar daarmee zijn ze toch niet onbruikbaar geworden. Het Fort bij Aalsmeer is momenteel (gedeeltelijk) in gebruik bij CRASH, het Luchtoorlog- en Verzetsmuseum '40-'45. Een voormalige genieloods is in gebruik van een schietvereniging en een andere voormalige loods was jaren lang een fortboerderij, en doet nu dienst als een soort bezinningscentrum, ideaal voor zogenaamde heidagen ('wij organiseren voor leiders en vakmensen van de toekomst inspirerende sessies over persoonlijke groei, cultuurverandering, samenwerking en leiderschap'). Is dat alles wat het fort nu, op dit moment, wil? Wat kan er nog meer mee gedaan worden, en hoe

passend is dat? En misschien nog wel belangrijker: wie en wat, welke dieren en planten, hebben het fort ondertussen al lang in gebruik genomen? Hoe kan ons gebruik daarbij aansluiten? Oftewel: hoe kunnen we het fort de komende tijd gebruiken, zonder het op te gebruiken, uit te putten? Duidelijk is dat je daarbij behoedzaam te werk zult moeten gaan, want het ooit zo stoere, onaantastbare fort is inmiddels nogal kwetsbaar. De Stelling die Amsterdam en ommelanden moest beschermen, heeft nu zelf bescherming en vooral aandacht nodig.

Bereikbaarheid

Maar voordat die vraag naar de toegankelijkheid aan de orde kan komen, is er een andere meer praktische vraag: Hoe bereikbaar is het fort? Hoe kom ik daar vandaag (22 september 2023), op deze regenachtige ochtend? De miniconferentie staat in teken van circulariteit, dus de auto lijkt niet de eerste keus. Bovendien waarschuwt de organisatie dat de parkeergelegenheid zeer beperkt is. Fietsen is aantrekkelijk, maar daarvoor is het net te ver (anderhalf uur). Met de trein zou ik naar Hoofddorp kunnen en dan een bus nemen, naar halte Knooppunt Schiphol Zuid, vanaf daar is het een klein half uur lopen. Dat is verleidelijk.... maar de

OV-fiets is nog verleidelijker. Als je op station Hoofddorp een OV-fiets neemt, fiets je in een kaarsrechte lijn dwars door de polder naar het fort, langs de geniedijk. Het is ongeveer een kwartier fietsen, precies goed om enigszins gevoel voor de maat van de polder te krijgen, aangezien het fort aan de rand van de polder ligt en het station ongeveer in het midden. Het wordt dus de trein en de OV-fiets. Dan moet ik nog geschikte kleding kiezen. Een wandelbroek en wandelschoenen, een vest en een regenjas, dat zal toch volstaan. Om kwart voor tien kom ik aan op het station, vind de fietsen feilloos en begeef me naar de geniedijk. Het is gelukkig droog en waait niet al te hard. Aan de ene kant is het een hele

aardig fietstochtje, door het groen van het (nog niet voltooide) Geniepark, waarbij je regenmatig uit moet wijken voor schapen (en vooral hun uitwerpselen), wat het landelijk gevoel versterkt. Aan de andere kant vliegen er steeds vliegtuigen over, moet je een snelweg oversteken (met een fraai fietsviaduct, dat wel), en rijd je uiteindelijk tussen bedrijventerreinen door. Je komt onderweg ook alvast wat erfgoed tegen: een hele reeks kleine gebouwtjes, oude munitiebunkers die tegenwoordig dienst doen als ateliers.

Aanklooien

Iets na tienenvijftien kom ik aan op het fort, dat gerenoveerd wordt. De conferentie vindt plaats in de 'Fortboerderij', die gevestigd is in een voormalige genieloods. Klokslag half elf luidt Yvonne Lub van Podium voor Architectuur daar de bel. Ze heet ons welkom en wijst ons de 'strobale arena'. Dat is inderdaad een kleine arena, gemaakt van strobale, met daarop schapenvellen en hier een en daar een kussentje. En er staan twee grote beeldschermen en een hele batterij apparatuur. Nostalgie en moderniteit gaan hand in hand.

We krijgen een filmpje te zien over de eerste dag van de Makathon, waarna Maurits van Putten van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed het woord krijgt. Hij moedigt ons aan deze dag niet

bureaucratisch te denken, niet in termen van regels en van wat mag en wat niet mag. De natuur en de verbeelding hebben het vandaag voor het zeggen. En we moeten vandaag niet alleen onze ogen, maar al onze zintuigen gebruiken. Wat dat laatste betreft: het is bepaald niet warm in de strobale arena, ook al staat hier een daar een heater af en toe aan, maar het tocht behoorlijk. Dat stoort eigenlijk helemaal niet, integendeel, dat houdt ons fris.

Moderator Eva van Breugel (AIR - Architectuur Instituut Rotterdam) introduceert de dag en de sprekers van vandaag verder. Als eerste is dat architect Peter van Assche, die er ook uit ziet als architect: voornamelijk in het zwart met een hippe bril. Hij vertelt over twee kloosters uit de

middeleeuwen die met de Franse Revolutie opgeheven werden. Het ene gebouw werd omgebouwd tot een zeer succesvolle papierfabriek, de ander werd stukje bij beetje gedemonteerd door mensen uit de buurt, die stukjes en beetjes hergebruiken voor hun onderkomens. Het gaat Van Assche er niet om de een boven de ander te verkiezen, juist niet: beide zijn goede manieren van hergebruik, van circulariteit. Er is niet één ware methode voor circulariteit – die les hebben we alvast geleerd.

Een volgende les van Van Assche is dat je met het oude materiaal een nieuw gebouw zou moeten willen maken. Het gebouw moet er goed, liefst hedendaags, uitzien. Als architect of ontwerper heb je iets toe te voegen aan het materiaal,

namelijk vernuft en kunstzin. En dan is er nog iets: er moet iets leuks zijn aan het nieuwe bouwsel, iets dat je vrolijk maakt. Dat is misschien wel de belangrijkste les van vandaag: het verleden is ook vaak een last, die bijna ondragelijk kan zijn; de circulaire werkende ontwerper is er juist voor dat verleden dragelijk en licht te maken.

Daarna vertelt architect Gijs de Waal, die er opmerkelijk sportief uitziet, over de Gerritshoeve in Hoofddorp. Dit grote café-restaurant is deels gemaakt van een schuur uit 1880 die in de buurt aangetroffen werd en over de weg hiernaartoe verplaatst is. Ook De Waal benadrukt dat circulariteit niet betekent dat het er armoedig, schamel uit hoeft te zien, integendeel: de klassieke waarden

van de architectuur (stevigheid, duurzaamheid en schoonheid) worden in ere gehouden. Een les die hij mee wil geven is dat circulair werken vooral méér werk betekent: het is zeer arbeidsintensief en dus kostbaar. Maar als het goed is ben je uiteindelijk niet duurder uit omdat het materiaal veel goedkoper is. Het vergt wel een heel andere organisatie, een andere manier van denken en doen. Van Assche, van huis uit wiskundige, had ook al zoiets opgemerkt: wie spaarzaam te werk wil gaan, moet vooral logisch te werk gaan. Niet logisch in de zin van snel en efficiënt, want dat blijkt vaak genoeg juist tijdrovend en verspillend... en ronduit ónlogisch. Het gaat om 'logisch' in de zin van samenhangend, doortimmerd, doorzichtig – zodat je vervolgens kan improviseren. Dat laatste benadrukt De Waal: hij noemt zijn manier van werken graag ambachtelijk, hij denkt met zijn handen. Bovendien werkt hij niet in zijn eentje maar wil hij juist 'de intelligentie van de bouwplaats' benutten. Zo kan je steeds blijven handelen naar bevind van zaken.

Precies dat probeert ook architect Stephan Schagen. Net zo bevlogen als nonchalant vertelt hij over zijn langlopende project 'kijken in de grond'. Hij ging op zoek naar een alternatief voor de baksteen, de op zeer hoge temperatuur gebakken en dus energie slurpende steen. De leemsteen is een lucht gedroogde steen, die maar een fractie kost van de baksteen. Schagen reist met anderen stad en land af, op zoek naar grondstoffen, letterlijk: het spul dat zich in de grond bevindt. Ter plekke maakt hij daar een leemsteen van én verzamelt hij verhalen over de plek. Door dat in kaart te brengen, krijg je een heel overzicht van de bruikbaarheid van de ondergrond van het hele land, én van de verhalen van die plek. Het is misschien eerder een poëtisch dan een praktisch of

wetenschappelijk project. Schagen bepleit een speelse aanpak: we moeten terug de zandbak in, 'hutten bouwen', 'aanklooien'.

Prakkiseren

Na de lunch volgt nog een middagsessie. Om te beginnen vertelt Paul Bos, alias Boer Bos, over zijn verbouwde, hergebruikte fortboerderij. Hij is hier opgegroeid, maar verwisselde het al snel voor het snelle bedrijfsleven... om uiteindelijk weer terug te keren en te vertragen. Na terugkeer vroeg zijn vader hem eerst maar eens vier seizoenen mee te draaien. In dat jaar leerde Bos te handelen naar bevind van zaken. En dat verveling vooral voortkomt uit haast en dat er een goede remedie is: je geduld bewaren.

Bos zou een opvolger willen zijn, omdat de Haarlemmermeer die nodig heeft. In de polder heerst toch nog vooral de pioniersmentaliteit: mouwen opstropen, aanpakken, vooruitgang boeken, oude meuk opruimen en niet omkijken. Een pionier wil liefst een schone lei. Een polder is daar in eerste instantie geschikt voor, maar inmiddels is deze lei beschreven en het zou zonde zijn dat allemaal uit te wissen. Het is nu een kwestie van voortborduren, voortbouwen.

De volgende spreker, Menno Heling, vertelt om te beginnen dat hij met de fiets gekomen is, om dezelfde reden als ik: om het landschap beter te kunnen beleven. Beleving staat voor hem sowieso centraal. Op de door hem bedachte website If then is now (ifthenisnow.eu) staat niet zozeer objectieve, als wel subjectieve geschiedschrijving centraal: het gaat daar om de verhalen over een plek, 'narratieve geografie' als het ware. Hij noemt nog enkele inspirerende voorbeelden van dergelijke vormen van lokale geschiedschrijving, met name Martijn Doolaard. Deze grafisch

vormgever en filmer maakt op youtube filmpjes over het verbouwen van zijn hut in de Italiaanse Alpen. Hoewel hij dus ‘youtuber’ is en enorme hoeveelheden volgers trekt, zijn de filmpjes allesbehalve hip... Ze zijn lekker ‘saai’, dat wil zeggen traag, bedachtzaam, poëtisch.

Heling laat het woord identiteit vallen. Hij is zich er gelukkig van bewust dat dat woord de afgelopen decennia in handen is gevallen van regio- en city-marketeers. Het is een leus geworden, een manier om een regio of stad te verkopen. Iemand als Doolaard laat zien hoe je ook met identiteit om kan gaan: hij neemt de tijd, luistert en kijkt uitgebreid naar de plek, om zich er stukje bij beetje mee te vereenzelvigen, te identificeren. Zonder dit nu meteen te willen idealiseren, ziet het er in inderdaad erg goed uit, en lijkt er bij Doolaard sprake van een werkelijke symbiose, een samenleven van verschillende levensvormen.

Vervolgens zet Heling het gezelschap nog aan het werk in ‘actieve denksessies’: in groepjes denken ze hardop na over het herbestemmen van het fort. Tijdens de denksessie ga ik even koffiedrinken en raak aan de praat met Heling, onder andere over het ‘aanklooien’ van vanochtend. Heling wil daar nog iets aan toevoegen: ‘prakkiseren’. Aanklooien en prakkiseren. Dat is wat we deze dag eigenlijk gedaan hebben, en dat is misschien ook wel waar de plek om vraagt, ‘wat het fort wil’.

Stro

Tot slot van de dag en van de Makathon bespreken we de uitkomsten van de actieve denksessie en beluisteren we de ‘pitches’ van de ontwerpen van de makathon. Een jury kiest uit de zes ontwerpen drie die gerealiseerd zullen worden. Maar eerst was er nog een hele korte presentatie van de resultaten van ‘expertbijeenkomst’ die parallel aan de actieve denksessies plaats had gevonden onder leiding van Erwin Nideveld. En we werden herinnerd aan een oude polderwijsheid: “Boompje groot, plantertje dood.”: ontwerpen doe je met oog op de toekomst, die je zelf wellicht niet meer mee zal maken. En, voegden zij er nog aan toe, je doet dat ook nog met oude bouwstenen: ‘Innoveren in preserveren’.

Iedereen blijkt goed geluisterd te hebben naar de opdracht. En naar het fort. Ze hebben het zeer goed aangevoeld en hebben zich helemaal ingeleefd. De ontwerpen zijn allemaal gericht op beleven, zonder dat je van entertainment kan spreken – niemand komt met zoiets als een escape room of paintball-toestanden. Alle ontwerpen zijn heel beleefd en toch niet saai, maar juist avontuurlijk – kalm avontuurlijk. Het gaat om beleving van stilte, water, groen en ruimte voor dieren. Kunnen we stilte realiseren op erfgoedlocaties?

Inmiddels is het vijf uur geworden, tijd voor een afsluitende borrel. En tijd om huiswaarts te keren. Op de fiets schiet de documentaire “Het is een schone dag geweest” van Jos de Putter mij te binnen. Het is inderdaad een schone dag geweest, met gelukkig niet alleen terugkijken maar ook vooruitkijken. In de trein terug wordt ik nog aangenaam verrast door wat plukjes stro uit de strobalearena die aan mijn broek en sokken zijn blijven haken.

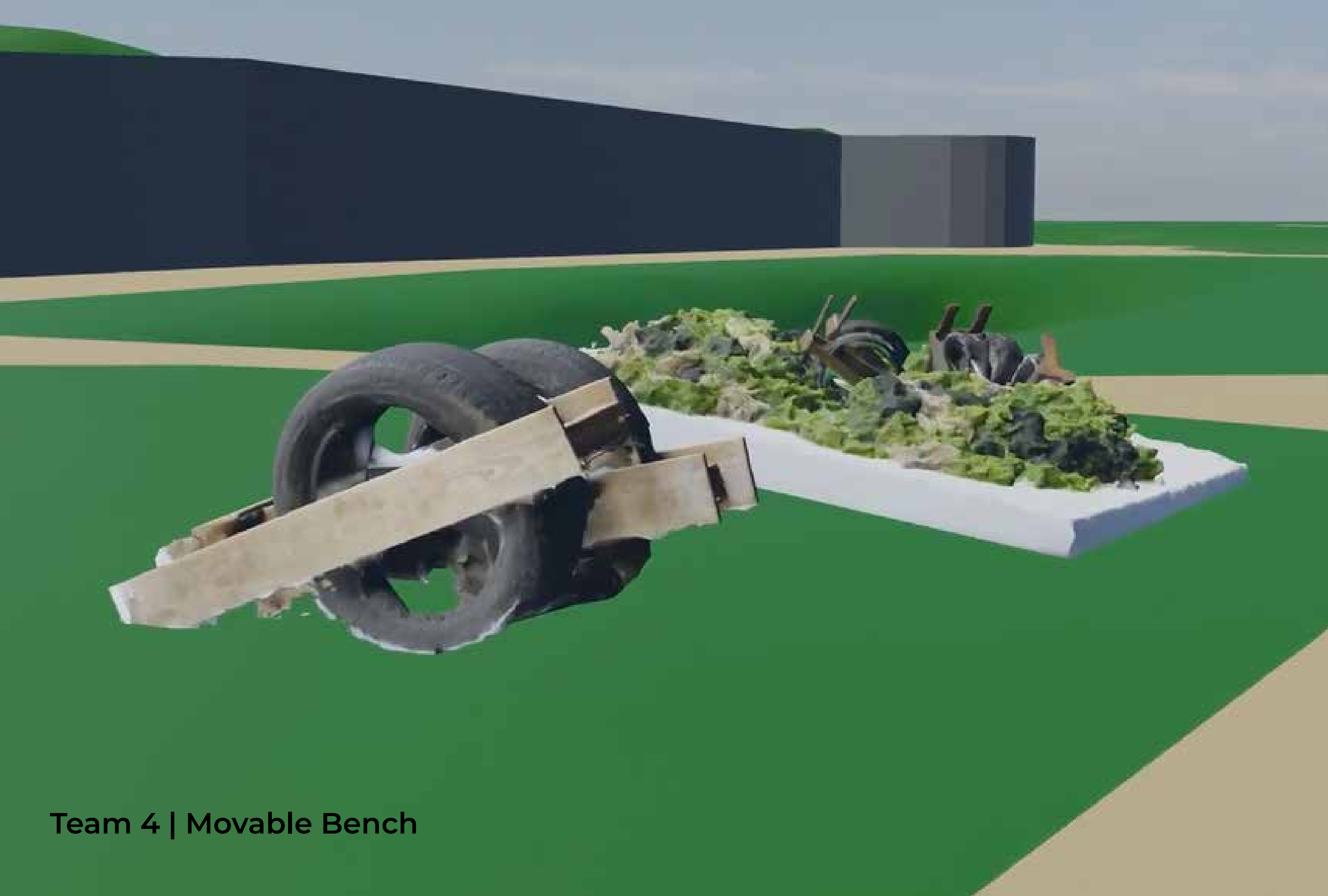
Team 1 | Waterkracht

Team 2 | Het belevenispad

Team 3 | Het uitkijkpunt

Team 4 | Movable Bench

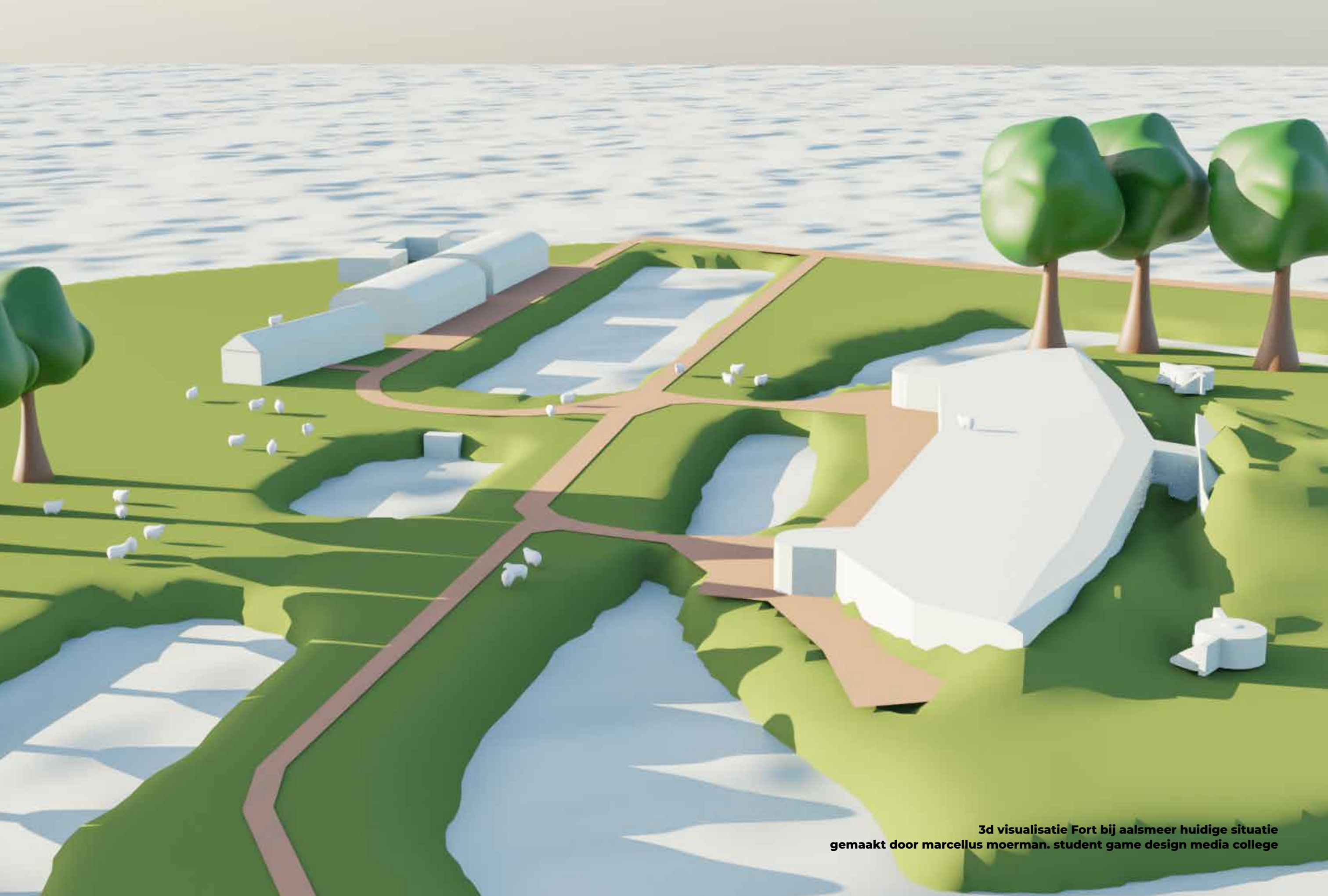
Team 5 | Door een stroom, stroom

Team 6 | Pflanzenbak

3d visualisatie Fort bij aalsmeer vroegere situatie
gemaakt door marcellus moerman. student game design media college

**3d visualisatie Fort bij aalsmeer huidige situatie
gemaakt door marcellus moerman. student game design media college**

KERNTeam MAKATHON

Podium voor Architectuur, initiator Makathon

Floor Nijdeken
Yvonne Lub

DOON, coaching & methode

Erwin Niedevelt
Berry Groenendijk

Platform Talent voor Technologie /Katapult, productie & organisatie

Tim van der Voort

Boer Bos, casushouder & locatie

Paul Bos

SKIRR., Videografie

Maikel Hurts

WAT WIL HET FORT?

SEPTEMBER 2024